

NARRATIVA

Biel Mesquida, *Excelsior o el temps escrit*. EMPÚRIES. Barcelona, 1995.

L'any 1973 Biel Mesquida guanyava el premi Prudenci Bertrana amb la novel·la *L'adolescent de sal*, que per problemes de censura no es publicaria fins dos anys més tard, just ara en fa vint. Es tractava d'una novel·la que transgredia tota mena de convencions morals i retòriques, polítiques i pàtries, que inaugurava la radicalitat experimental del textualisme dels 70. Com molt bé apunta Jordi Llovet en un escrit recent, *L'adolescent de sal* "va irrompre en el món de les nostres lletres com un gest que semblava de mera provocació però que, en el fons, mirat avui amb l'objectivitat que els anys atorguen, era d'una insòlita saviesa, d'una aguda intel·lectual molt fora del comú i d'una qualitat estètica tan digna d'admiració com perdurable."

Després d'aquesta primera novel·la, Mesquida va escriure un llibre de relats a quatre mans amb Quim Monzó, *Selfservice* (1977), i una novel·la intitulada *Putà Marès (ahí)* (1978). Durant els 80, Biel Mesquida es va situar als marges de l'actualitat literària, fins que l'any 1990 va tornar a irrompre amb força en el panorama literari amb la publicació simultània de dos llibres a Empúries que va significar el retrobament amb els lectors: d'una banda hi havia la reedició de *L'adolescent de sal* amb un pròleg revelador del poeta de Santanyí, Blai Bonet, ("Aquí Biel Mesquida comença a treure ulls de la intel·ligència sobre les coses que passen sense anar-se'n... perquè aquests mots escrits aquí dalt fa tot just un instant signifiquen: la carn i la intimitat, la carn i el cel en l'univers..., la creativitat expressada pel cos i la intimitat, són el mateix fet real"). D'altra banda hi havia la publicació d'una sèrie de relats inèdits encapçalats per una novel·la breu, que s'aplegaven amb el títol comú de *Doi*.

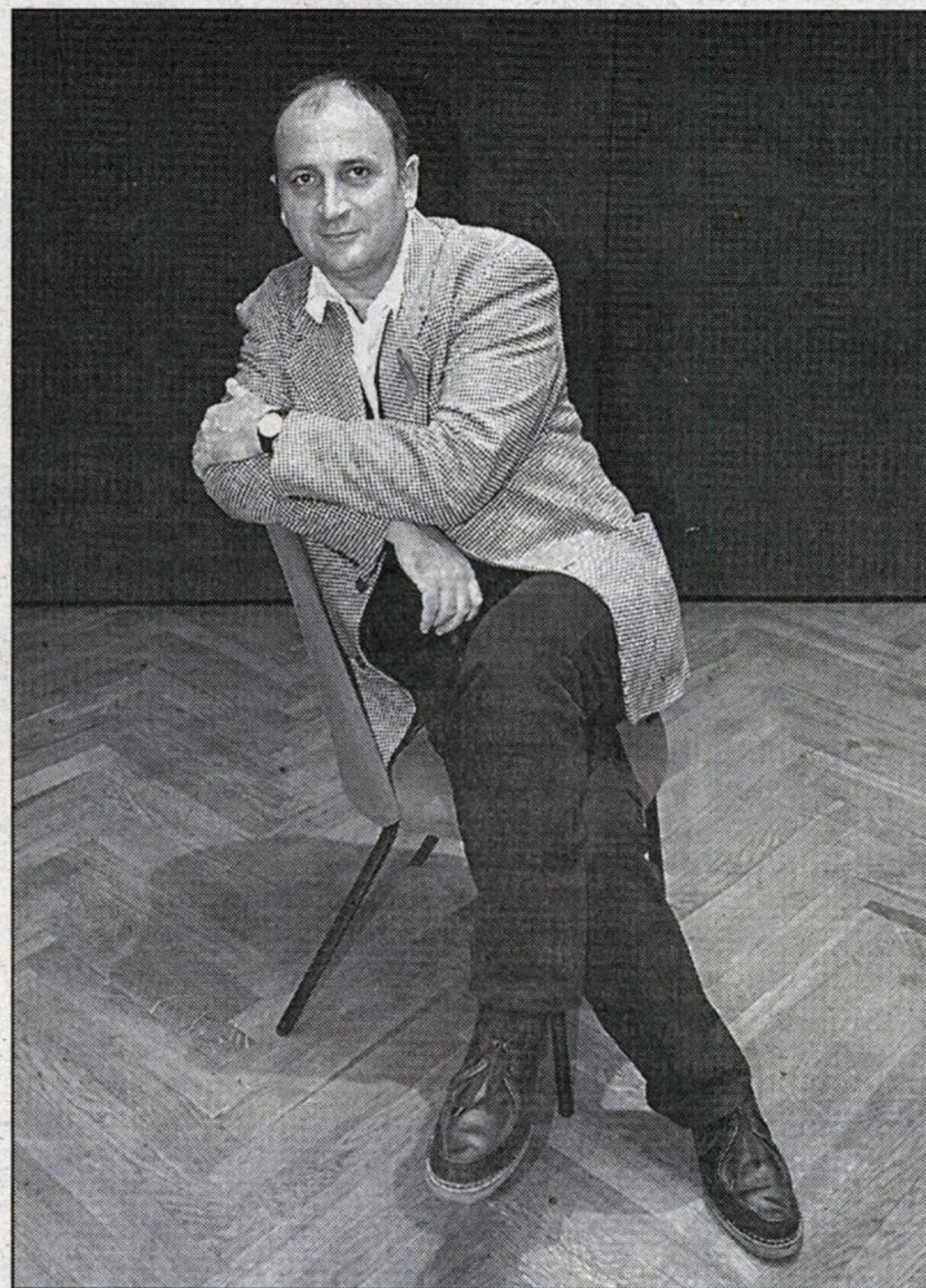
Amb *Doi*, Mesquida feia un tomb en la seva obra narrativa. Especialment en la novel·la breu que obria el volum, intitulada *Camafeu*, on integrava les anteriors recerques formals, assolides durant les provatures experimentals, en una història d'estirp rodorediana de factura més convencional, en la tradició de la millor narrativa catalana.

UN TOMB ESTÈTIC

Avui, cinc anys després, aquest tomb estètic es consolida, es confirma i arriba a la plena maduresa de resultats amb *Excelsior o el temps escrit*. Com *Camafeu*, aquest és un llibre escrit sota el doble signe ascendent del Cranc i de Venus: on el llenguatge reacciona amb una intensitat expressiva continuada als estímuls exteriors punyents de l'agonia, de la malaltia terminal i de la passió amorosa exaltada: Eros i Tànatos enllaçats per una força verbal capaç de carregar de vida l'essencial i polifònica correspondència entre els mots i les coses.

Biel Mesquida ha plantejat l'escriptura d'*Excelsior o el temps escrit* com una resposta alhora reflexiva i creativa de la lectura de tres clàssics moderns: *La mort i la primavera* de Mercè Rodoreda, *Desenllaç a Montlleó* de Llorenç Villalonga i *El quadern gris* de Josep Pla. A partir de l'estímul textual de tres textures verbals i tres maneres d'entendre la ficció literària, ha emprès un singular i ambiciós projecte de conscient i activa assumpció de la tradició narrativa en el propi espai de creació.

Excelsior o el temps escrit és una novel·la lírica, d'un vitalisme reflexiu impactant. La novel·la enllaça els diferents capítols amb breus fragments assagístics sobre l'acte d'escriure i sobre la materialitat del llenguatge. Biel Mesquida bas-

BIEL MESQUIDA, DE L'EXPERIMENTALISME A L'EXPERIÈNCIA

teix a partir d'aquestes frontisses metalingüístiques una novel·la alhora complexa i llegidora, basada en el dietari d'un jove de vint-i-pocs anys, aprenent d'escriptor amb un desig encès de dir-se i de construir-se amb l'escriptura, trasbalsat per la passió que sent per un altre jove com ell i per la presència crepuscular i lacerant de la seva mare al llit de mort. La novel·la ens permet assistir a una celebració del goig i del desfici: al destrenament de les paraules que vehiculen, amaguen i susciten l'a-

mor i a la transmissió de les últimes confessions maternes, que enllacen el clima de revolta moral i de transgressió radical dels setanta amb aquest enamorament homosexual sense culpa dels noranta.

Biel Mesquida explora a *Excelsior o el temps escrit* un espai íntim amb gruix moral i amb un substrat mític per mitjà d'una escriptura sensible i sensual: per mitjà d'una escriptura ni clònica ni previsible, que basteix presències verbals fent emergir zones fosques, amb una

poeticitat narrativa mai opaca, d'una bellesa genetiana que mai s'allunya ni del cos ni del cor. Biel Mesquida practica un català amb sabors i ressons alhora aquàtics i terrals, sàviament arrelat en els parlars mallorquins: escriu en un idiolecte bielmesquidià irreductible, col·loquial i alhora d'una riquesa lèxica i idiomàtica envejable, situat a les antípodes de la prosa administrativa, insípida i inodora que amb la confusió entre l'estàndard i llengua literària sembla avui dia per a molts l'única practicable. La seva és una paraula viva que segueix el mestratge de Blai Bonet, qualificat pel mateix Mesquida com a "mestre d'epifànies verbals".

CONSOLIDAR EL CANVI

Després d'*Excelsior o el temps escrit* ja no es podrà parlar de Biel Mesquida com d'un epígon de si mateix, que de jove va escriure un llibre torbador i irrepetible, *L'adolescent de sal*, i que després es va limitar a estrafer-se a si mateix i a glossar aquell impacte inicial: Biel Mesquida torna amb aquesta última novel·la a fer diana, torna a donar el millor de si mateix com a escriptor. Ja no és un escriptor experimental sinó experimentat, que sense abandonar els territoris literaris que durant més de vint anys d'escriptura ha conquerit pam a pam, posa ara la seva recerca formal al servei d'una absorbent història d'amor, al servei d'una càlida exploració expressiva, sempre a prop de la ferida, sense burxar-la morbosament però sense defugir-la. Biel Mesquida és avui un novel·lista d'emocions intenses dites amb un llenguatge intens. *Excelsior o el temps escrit* està destinada sens dubte a convertir-se en un punt de referència ineludible en la novel·la catalana del fi de segle. Temps al temps.